

ΛΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Δρ. Νασίκα Ζωή : Ο ΤΗ. ΡΑΙΝΕ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΗΣ
ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Τα ιστορικά γεγονότα της έναρξης της επανάστασης στη Γαλλία έχουν καταγραφεί από τον Th. Paine στο έργο του *Rights of Man*. Τα γεγονότα αυτά, τα οποία φανερώνουν τις αφορμές εξ αιτίας των οποίων προέκυψε η Επανάσταση, συνιστούν αυθεντικές μαρτυρίες καθ' όσον ο Th. Paine υπήρξε ένας από τους ενεργά εμπλεκόμενους στα θέματα προετοιμασίας της Επανάστασης.

Θα αναφερθούμε στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής, το οποίο αφορά στα κράτη της Ευρώπης και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έδρασαν οι επαναστάτες που έλαβαν μέρος και καθοδήγησαν τις επαναστάσεις.

Επί πλέον, θα αναφερθούμε στην εξιστόρηση των ιστορικών στιγμών, στην οποία προβαίνει ο Paine στο *RoM* του, στιγμών που σηματοδοτούν την έναρξη της μεγάλης επανάστασης στη Γαλλία, η οποία υπήρξε σημείο αναφοράς για άλλες επαναστάσεις ανά τον κόσμο. .

Σύμφωνα με τις αφηγήσεις του Paine, ο οποίος καταγράφει τα γεγονότα στο *RoM*, τα ιστορικά γεγονότα που προηγήθηκαν στις *Assemblies* έχουν ως ακολούθως :

Οι « Ξένοι » στην Εθνική Συνέλευση των Γάλλων :

Για να κατανοήσουμε επαρκώς τα γεγονότα, πρέπει να αναφερθούμε στη σχέση Αγγλίας, Η.Π.Α. και Γαλλίας κατά την Αμερικανική και αργότερα τη Γαλλική Επανάσταση.

Paine Th, *RoM*,, μ.1, σ. 19-20 : «...While I am writing this there are accidentally before me some proposals for a declaration of rights by the Marquis de la Fayette...to the National Assembly, on the 11th of July, 1789, three days before the taking of the Bastille, and I cannot but remark with astonishment how opposite the sources are from which that gentleman and Mr. Burke draw their principles.... As I have introduced M.de la Fayette, I will take the liberty of adding an anecdote respecting his farewell address to the Congress of America in 1783, and which occurred fresh to my mind, when I saw Mr. Burke's thundering attack on the French Revolution. M. de la Fayette

went to America at the early period of the war, and continued a volunteer in her service to the end.»

Paine Th, *Rights of Man*, introd. Fast Howard, The Heritage Press, New York, U.S.A., p. 1, p . 61 :

Γράφει ο Paine Th., στο *Rights of Man*, σσ. 61, σ. 128 : «...εναντίον των δεσποτικών αρχών της μοναρχίας ήταν ο αγώνας...»,

Αναφέρει επίσης ότι : *RoM*, p.1, σ.20-21: « It was not against Louis XVI, but against the despotic principles of the Government, that the nation revolted...These principles had not their origin in him, but in the original establishment, many centuries back: and they were become too deeply rooted to be removed, and the Augean stables of parasites and plunderers too abominably filthy to be cleansed by anything short of a complete and universal Revolution».

Ήταν διάχυτος ο δεσποτισμός του Λουδοβίκου

Paine Th, *RoM*, The Heritage Press, New York, 1961, p. 1, σσ. 61-63, U.S.A. : Philosophy and French philosophers .

«"...The despotism of Louis XIV., united with the gaiety of his Court, and the gaudy ostentation of his character, had so humbled, and at the same time so fascinated the mind of France, that the people appeared to have lost all sence of their own dignity, in contemplating that of their Grand Monarch; and the whole reign of Louis XV., remarkable only for weakness and effeminacy, made no other alteration than that of spreading a sort of lethargy over the nation, from which it showed no disposition to rise. The only signs which appeared to the spirit of Liberty during those periods, are to be found in the writings of the French philosophers. Montesquieu, President of the Parliament of Bordeaux, went as far as a writer under a despotic government could well proceed; and being obliged to divide himself between principle and prudence, his mind often appears under a veil, and we ought to give him credit for more than he has expressed... Turgot, Quesnay...» (p. 63) και αυτόθι, *RoM.*, σσ. 160 κ. εξ : προτείνεται η διάσωση του βασιλιά με λόγο του Paine στην Convention

Ο Th. Paine, κάνοντας λόγο κυρίως για τη γαλλική κοινωνία , περιγράφει χαρακτηριστικά την κατάσταση, στην οποία είχαν περιέλθει οι κοινωνίες της εποχής των μοναρχικών καθεστώτων, ως εξής: "...κοινωνίες που είχαν χάσει

την αξιοπρέπειά τους...". Διαβάζουμε στο ανωτέρω απόσπασμα από το *Rights of Man* ότι "...ο δεσποτισμός του Λουδοβίκου XIV και η αυλοκολακία των περί Αυτόν είχαν ταπεινώσει και συγχρόνως καθυποτάξει το πνεύμα της Γαλλίας τόσο πολύ που οι άνθρωποι φαίνονταν να έχουν χάσει την αίσθηση της αξιοπρέπειάς τους και καθ' όλη τη βασιλεία του Λουδοβίκου XV δεν είχαν άλλη επιλογή ... κάτι που φαινόταν να προσομοιάζει προς λήθαργο στο έθνος, από τον οποίο δεν ήθελε να εγερθή.....".

Λέει ο Th. Paine ότι η φιλοσοφία είχε προετοιμάσει το έδαφος για την επανάσταση λόγω του προϋπάρχοντος χάους, το οποίο έπρεπε «να μπει σε τάξη»:

Paine Th., *RoM.*, μ. 1 σ. 74: As wise men are astonished at foolish things, and other people at wise ones, I know not on which ground to account for Mr. Burke's astonishment; but certain it is that he does not understand the French Revolution. It has apparently burst forth like a creation from a chaos, but it is no more than the consequence of a mental revolution priorily existing in France. The mind of the nation had changed beforehand, and the new order of things has naturally followed the new order of thoughts. I will here, as concisely as I can, trace out the growth of the French Revolution, and mark the circumstances that have contributed to produce it...».

Το ανωτέρω κείμενο σε μετάφραση : Paine Th., *Rights of Man*, Dent & Sons Ltd. 1958, σ. 74 : «...Καθώς οι σοφοί μένουν έκθαμβοι (are astonished) σε ανόητα πράγματα και οι άλλοι άνθρωποι σε έξυπνα, δεν γνωρίζω (πώς να αιτιολογήσω) για την έκπληξη (astonishment) του κ. Burke, αλλά είναι βέβαιο ότι αυτός δεν καταλαβαίνει τη Γαλλική Επανάσταση. Προφανώς αυτή έχει ξεσπάσει σαν να προήλθε από ένα χάος, αλλά όμως δεν είναι κάτι περισσότερο από τη συνέπεια μιας πνευματικής Επανάστασης που προϋπήρχε στη Γαλλία. Το πνεύμα του έθνους έχει αλλάξει πρώτα, και η νέα τάξη πραγμάτων έχει φυσικά ακολουθήσει τη νέα τάξη σκέψεων. Εδώ θα ιχνηλατήσω, ..., τη γιγάντωση (το μεγάλωμα) της Γαλλικής Επανάστασης, και θα επισημάνω τις συνθήκες (circumstances) που έχουν συμβάλει για να προκύψει αυτή (to produce it).

Εφημ. «Το Βήμα», 16 Ιουλίου 1989, σ. 18, Διεθνή. Υπό τον τίτλο " Η παρ' ολίγον επανάσταση", ο συντάκτης αναφέρεται στο υπό τον ως άνω τίτλο έργο και στις σχέσεις Burke – Paine και καταγράφει τις απόψεις του ως άνω πρωταγωνιστή των επαναστάσεων, ο οποίος λέει ότι " Την επανάσταση στη Γαλλία θα την ακολουθήσουν και άλλες...". Ο συντάκτης του άρθρου λέει ότι " Ο Τόμας Πέϊν, φίλος και αυτός, όπως και ο Μπερκ της Αμερικανικής Επανάστασης, θεωρούσε ότι η Γαλλική Επανάσταση έπρεπε να θεωρηθεί ενταγμένη σ' ένα διεθνές πλαίσιο. "

Ο Robbespierre συνέλαβε και φυλάκισε τον Paine ως «Άγγλο». Πώς εμπλέκεται η Αγγλία στο ζήτημα της επανάστασης στη Γαλλία και ποιά ήταν το ιστορικό πλαίσιο, το οποίο αφορούσε στις σχέσεις Γαλλίας-Αγγλίας και πιθανώς σε άλλες ευρωπαϊκές ή υπερατλαντικές χώρες κατά την εν λόγω εποχή;

Σύμφωνα με τον Κόλλια Γεώρ., *Ίστορία τών Μέσων και Νεωτέρων Χρόνων τής Δύσεως*, σ. 117 : « ...Οί κάτοικοι τών πόλεων τής Β. Γαλλίας ...έζήτουν έγγραφον ύπόσχεσιν έκ μέρους τουϊ κυρίου των ότι θα σεβασθῆ τὰ συμπεφωνημένα. Ή έγγραφος εκείνη συμφωνία ώνομάσθη Charta. Είς τήν charta εκείνην συνήθως άνεγράφετο ό πίναξ τών χρηματικών ποινών, τās όποίας ό άρχων έδικαιούτο είς μίαν έκάστην τών περιπτώσεων νά είσπράξει...»..... « Ύπήρχον τέλος και άλλαι, όπως αί πόλεις τής Πικαρδίας (Αμιένη, Beauvais, Soissons), άπετέλουν μικράς δημοκρατίας κυβερνωμένας ύπό κατοίκων των, οί όποίοι ώνομάζοντο echevins. Μία έκάστη τών τελευταίων πόλεων είχε τήν σφραγίδα της, τὸ θησαυροφυλάκιόν της, τήν σημαίαν της, τὸ hotel de ville (δημαρχείον) της, τὸν πύργον της (beffroi) με τὸν κώδωνα συναγερμού είς περίπτωσιν κινδύνου... Αί πόλεις τών όποίων οί κάτοικοι συσπειρωθέντες ένόρκως είχον άποσπάσει άπό τουϊ κυρίου των τήν ἤδη μνημονευθεΐσαν charta, ώνομάζοντο communes...» (σ. 118).

Σύμφωνα με τον Κόλλια Γεωρ., *Ίστορία τών Μέσων και Νεωτέρων Χρόνων*, σ. 141-142 : « ...Μετὰ ταῦτα, ένῶ άπό μακροῦ χρόνου δέν είχον γνωρίσει τήν εΐρήνην οὐχ ἤττον όμως πολυάριθμοι ἦσαν αΐ συναφθεΐσαι άνακωχαΐ, ό πόλεμος έσυνεχίσθη ήπίως μέχρι τής στιγμῆς κατὰ τήν όποίαν Έρρίκος Β΄ τής Άγγλίας επανέλαβεν αυτόν με ζέσιν. Ό βασιλεύς τής Γαλλίας Κάρολος ΣΤ΄ ἦτο κακῆς υγείας, τῆ άληθεία τρελλός, ή δε χώρα έτέλει ύπό άναρχίαν. Κατὰ τὸ έτος 1415 ό Έρρίκος εκέρδησε τήν μάχην τουϊ Άζινκούρ (Azincourt), **διὰ**

δὲ τῆς συνθήκης τοῦ 1420 τῆς συναφθείσης εἰς τὴν πόλιν Τρουά (Troyes) συνεφωνήθη ὅπως μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καρόλου ὁ θρόνος περιέλθῃ εἰς τὸν Ἑρρίκον καὶ ὅπως τὰ στέμματα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ἔνωθούν διὰ παντός...Δὲν παρήλθεν ὅμως πολὺς χρόνος καὶ οἱ βασιλεῖς Κάρολος καὶ Ερρίκος ἀπέθανον ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, ἡ συνθήκη δὲν ἐφηρμόσθη, ὁ δὲ πόλεμος ἐσυνεχίσθη μεταξύ Ἑρρίκου ΣΤ' τῆς Ἀγγλίας καὶ Καρόλου Ζ' τῆς Γαλλίας. Οἱ Ἄγγλοι ἀνακατέλαβον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Γαλλίας καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς δὲν κατεῖχε πλέον εἰμὴ τὰς περιοχὰς ἐκεῖνας ἐκ τοῦ βασιλείου τοῦ αἰ ὁποῖαι εὕρισκοντο νοτίως τοῦ Λείγηρος ποταμοῦ. Ἦδη οἱ Ἄγγλοι ἐπολιόρκουν τὴν Ὀρλεάνην, ὅτε ἡ ἡρώϊς Ἰωάννα ντ' Ἄρκ (Jeanne d' Arc), ἐτόνωσε τὸ φρόνημα τῶν Γάλλων, ἀπήλλαξε τὴν Ὀρλεάνην κατὰ τὸ 1429, ἔχρισε τὸν Κάρολον Ζ' εἰς τὴν Ρεῖμς (Reims), τελικῶς ὅμως ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἄγγλων, ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη ἐπὶ μαγγανεία εἰς τὸν διὰ τῆς πυρᾶς θάνατον, ὁ θάνατός τῆς δὲν ἀνέκοψε τὴν ὁρμὴν καὶ τὰς ἐπιτυχίας τῶν Γάλλων κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1453, οἱ Ἄγγλοι εἶχαν ἐκδιωχθῆ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀκουϊτανίαν διατηρήσαντες μόνον τὸ Καλαί...» (σ. 142).

Και ἀκόμη, Κόλλια Γεωρ., *Ἱστορία τῶν Μέσων καὶ Νεωτέρων Χρόνων*, σελ. 143 :

« ...Κατὰ ταῦτα τὸ βασίλειον τῆς Γαλλίας ἐμεγεθύνθη τὰ μάλιστα, καὶ ἐντὸς τοῦ βασιλείου ὅλα τὰ μεγάλα τιμάρια ἠνώθησαν ὑπὸ τὸ στέμμα, ἐξαιρουμένης μόνον τῆς Βρετάννης καὶ τῆς Φλάνδρας (περὶ το 1500 μ.χ...)».

Γίνεται ἀντιληπτό το γεγονός ὅτι οἱ Ἄγγλοι εἶχαν μὲν ἐκδιωχθεῖ ἀπὸ τὴ Γαλλία, διατήρησαν ὡστόσο τὸ Καλαί καὶ ἀκόμη ὅτι ἡ Βρετάννη ἀνήκε στὴν Ἀγγλία, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ καὶ ἀργότερα.

Επίσης, Κόλλια Γεωρ., *Ἱστορία τῶν Μέσων καὶ Νεωτέρων Χρόνων*, σελ. 167 : «...Κατὰ τὸ 1573 τὸ στέμμα τῆς Πολωνίας ἀπέβη αἰρετόν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἐξῆς ἡ ἰσχὺς τῆς χώρας παρήκμασε...».

Ο Κόλλιας Γεωρ., *Ἱστορία τῶν Μέσων καὶ Νεωτέρων Χρόνων*, περιγράφει λεπτομερῶς τὶς σχέσεις τῶν ἐθνῶν στὴν Εὐρώπη, σελ. 177-178 : «...Γαλλία-καὶ Ἀμερικὴ..., ἡ Ἀγγλία κατέκτησε τὸ Γιβραλτάρ (1665-1700) καὶ ἐστράφη κατὰ τῆς Ἰσπανίας...».

Και συνεχίζει ὁ Κόλλιας Γεωρ., σ.σ. 189, 190, 191: «...(Ἡ Ἀγγλία ὑπεστήριξε τὴν Πρωσσίαν)... Ἡ Ἀγγλία συμμετέσχεν ἐπίσης εἰς τὸν πόλεμον διαδοχῆς τῆς

Αυστρίας και εις τον Έπταετή Πόλεμον. (Έπταετής πόλεμος). Κατά τους πολέμους εκείνους ή Άγγλία και ή Γαλλία εύρισκοντο πάντοτε εις αντίπαλα στρατόπεδα. Βραδύτερον, κατά τὸ ἔτος 1745, ὁ Κάρολος Έδουάρδος, υἱὸς τοῦ παλαιοῦ Άνταπαιητοῦ, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐπανεστάτησεν, ὅπως εἶχε κάμει και ὁ πατήρ του, ἠττήθη ὁμως εις Κούλλοδεν (Culloden). Ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς Γαλλίας διεξήχθη κυρίως κατά θάλασσαν και ἐν Ἄμερική, ὅπου ἐκερδήθησαν πολυάριθμοι νίκαι και ὅπου κατεκτήθη ὁ Καναδάς, ἐπετελέσθησαν δε ταῦτα ἐπὶ κυβερνήσεως τοῦ Οὐίλλιαμ Πιπτ (William Pitt), τοῦ κατόπιν κόμητος Τσέιπαμ (Chatham). **Μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς βασιλείας Γεωργίου Γ', ἀνελθόντος εις τὸν θρόνον κατά τὸ ἔτος 1760, ἐξερράγη ὁ πόλεμος ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἄμερικής,... κατά τὸ 1782 ἡ Ἴρλανδία ἀπέβη βασιλεῖον ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν, με ἰδιαίτερον Κοινοβούλιον, ἔστω και ὑπὸ κοινὸν βασιλέα».**

Και τέλος, κατά τον Κόλλια Γεωρ., *Ἱστορία τῶν Μέσων και Νεωτέρων Χρόνων τῆς Δύσεως*, σ. 191: «...Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης τὸ γαλλικὸν κράτος ἔβαινε ἀπὸ τοῦ κακοῦ εις τὸ χειρότερον. **Μολοντοῦτο ἡ καταγιγίς δὲν ἐπήλθεν ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΕ', ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ ἐπομένου βασιλέως τοῦ ἐγγονοῦ τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ'.** Ἡ κρίσις τοῦ πολιτικοῦ βίου εις τὴν Γαλλίαν και αἱ καταχρήσεις τῶν κυβερνώντων εἶχον ὡς ἀντιστάθμισμα τὴν ἀκμὴν τῶν γραμμάτων και τῶν τεχνῶν, οἱ μεγάλοι Γάλλοι συγγραφεῖς και καλλιτέχνη ἐθαυμάζοντο ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ολοκλήρου...».

Ἄς παρακολουθήσουμε τα γεγονότα της ἐναρξης της Γαλλικῆς Ἐπανάστασης μέσα ἀπὸ τα λόγια των προσώπων που ἐπαιξαν ρόλο σ' αὐτά :

Γράφεται σχετικὰ στον ελληνικὸ τύπο :

Εφημ. «Τὸ Βῆμα», 16 Ιουλίου 1989, σ. 18, Διεθνή. Ὑπὸ τον τίτλο " Ἡ παρ' ὀλίγον ἐπανάσταση", ὁ συντάκτης ἀναφέρεται στο ὑπὸ τον ὡς ἄνω τίτλο ἔργο και στις σχέσεις Burke – Paine και καταγράφει τις ἀπόψεις του ὡς ἄνω πρωταγωνιστῆ των ἐπαναστάσεων, ὁ ὁποῖος λέει ὅτι " Τὴν ἐπανάσταση στη Γαλλία θα τὴν ἀκολουθήσουν και ἄλλες...". Ὁ συντάκτης του ἀρθρου λέει ὅτι " Ὁ Τόμας Πέιν, φίλος και αὐτός, ὅπως και ὁ Μπερκ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐπανάστασης, θεωροῦσε ὅτι ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση ἐπρεπε να θεωρηθεῖ ἐνταγμένη σ' ἓνα διεθνὲς πλαίσιο. " (ὅπως ἔχουμε σημειώσει πιο πᾶνω)

Όμως ο Paine έχει εκφράσει άποψη για τον πρώην συνομιλητή του για θέματα πολιτικής και όχι μόνον. Λέει σχετικά (όπως προείπαμε) :

Paine Th., *Rights of Man*, Dent & Sons Ltd. 1958, σ. 74 : (Μ.Σ.) «...Καθώς οι σοφοί μένουν έκθαμβοι (are astonished) σε ανόητα πράγματα και οι άλλοι άνθρωποι σε έξυπνα, δεν γνωρίζω (πώς να αιτιολογήσω) για την έκπληξη (astonishment) του κ. Burke, αλλά είναι βέβαιο ότι αυτός δεν καταλαβαίνει τη Γαλλική Επανάσταση. Προφανώς αυτή έχει εκφράζει σαν να προήλθε από ένα χάος, αλλά όμως δεν είναι κάτι περισσότερο από τη συνέπεια μιας πνευματικής Επανάστασης που προϋπήρχε στη Γαλλία. Το πνεύμα του έθνους έχει αλλάξει πρώτα, και η νέα τάξη πραγμάτων έχει φυσικά ακολουθήσει τη νέα τάξη σκέψεων. Εδώ θα ιχνηλατήσω, ..., τη γιγάντωση (το μεγάλωμα) της Γαλλικής Επανάστασης, και θα επισημάνω τις συνθήκες (circumstances) που έχουν συμβάλει για να προκύψει αυτή (to produce it)...». Αυτά γράφει ο Paine Th., στο έργο *Rights of Man*.

Και γιατί προέκυψε η Επανάσταση στη Γαλλία ;

Γράφει ο Paine Th., στο *RoM*, μ. 1, σχετικά με το ως άνω θέμα και την αλλαγή του πολιτειακού καθεστώτος της Μοναρχίας σε Δημοκρατία και τη Νέα Τάξη Πραγμάτων :

Paine Th., *RoM.*, σ. 74: "...like a creation of a chaos, but it is no more the consequence of a mental revolution priorily existing in France. The mind of the Nation has changed before hand and the new order of things has naturally followed the new order of thoughts...", όπως έχουμε ήδη αναφέρει σε προηγούμενη σελίδα .

Καταγράφεται ο ρόλος του Montesquieu από τον Paine, ο οποίος βαθύτατα εκτιμούσε τον γάλλο φιλόσοφο :

Paine Th, *RoM*, σ. 61 : " The only signs which appeared to the spirit of Liberty during those periods, are to be found in the writings of the French philosophers. Montesquieu, President of the Parliament of Bordeaux, went as far as a writer under a despotic government could well proceed; and being obliged to divide himself between principle and prudence, his mind often appears under a veil, and we ought to give him credit for more than he has expressed " (Μετάφραση βλ. σε άλλη σελίδα) .

Και σε ό,τι αφορά στη μαρτυρία του Paine Th, στο *RoM*, σ. 63 σχετικά με τους φιλοσόφους που συνέβαλαν στην Επανάσταση, αναφέρει τα εξής :

«...Voltaire, who was both the flatterer and the satirist of despotism, took another line. His forte lay in exposing and ridiculing the superstitions which priest-craft, united with state-craft, had interwoven with governments. It was not from the purity of his principles, or his love of mankind (for satire and philanthropy are not naturally concordant), but from his strong capacity of seeing folly in its true shape, and his irresistible propensity to expose it, that he made those attacks. They were, however, as formidable as if the motive had been virtuous; ... rather than the esteem of mankind. On the contrary, we find in the writings of Rousseau, and the Abbe Raynal, a loveliness of sentiment in favour of liberty, that excites respect, and elevates the human faculties; but having raised the animation, they do not direct its operation, and leave the mind in love with an object, without describing the means of possessing it...». (Μετάφραση βλ. σε άλλη σελίδα).

Ο Russell Ber., Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας, Β', σ. 463 γράφει :

«...Ο Ρουσσώ : Δραπέτευσε από τη Γενεύη, δεν τον δεχόταν κανείς και τελικά τον δέχθηκε ο Μέγας Φρειδερίκος και του επέτρεψε να ζήσει στο Μοτιέ κοντά στο Νεσατέλ, που ανήκαν στις κτήσεις του φιλοσόφου - βασιλιά. Εκεί τον κατηγορήσαν και δραπέτευσε στην Αγγλία όπου ο Χιούμ του προσέφερε τις υπηρεσίες του στα 1762 . Στην Αγγλία ο Γεώργιος Γ' του χορήγησε ένα επίδομα. Έβλεπε τον Μπέρκ (Ed. Burke) σχεδόν κάθε μέρα στην αρχή· μετά ψυχράνθηκαν..., όπως επίσης και με τον Χιούμ.. Ο Ρουσσώ επηρέασε επίσης τον Κάντ, ο οποίος διάβαζε τον Αιμίλιο...».

Προχωρεί συνεπώς ο Paine Th., *RoM* , σσ. 105 στην εξιστόρηση των γεγονότων, (Μ. Σ.) : «... Οι States – General επρόκειτο να συγκληθούν στις Βερσαλλίες τον Απρίλιο του 1789, αλλά δεν συγκλήθηκαν μέχρι τον Μάιο. Τοποθετήθηκαν σε τρεις ξεχωριστές αίθουσες (κλίτη), ή μάλλον ο Κλήρος και οι Αριστοκράτες αποσύρθηκαν η κάθε τάξη σε ξεχωριστή αίθουσα. Η πλειοψηφία των Αριστοκρατών απαίτησαν ό,τι καλούσαν το πλεονέκτημα της ψήφου ως ξεχωριστό σώμα, καθώς και το να δώσουν τη συναίνεσή τους ή την άρνησή τους με αυτό τον τρόπο, και πολλοί από τους Επισκόπους και τον πολύ (υψηλά) ευεργετηθέντα κλήρο απαίτησαν το ίδιο πλεονέκτημα κατά τις

εντολές τους...Μετά από πολλές αλλαγές σε αυτή την Εξουσία, η Τρίτη Τάξη (Tiers Etat) ή Commons (όπως τότε την καλούσαν), αυτοανακηρύχθηκαν ... (μετά από κίνηση που έγινε γι αυτόν τον σκοπό από τον Abbe Sieyes...).

(Stewart Hall John, A Documentary History of the French Revolution, New York, Macmillan, 1951).

Πώς όμως βρέθηκε ο άγγλο-αμερικανός Th. Paine στη Γαλλική Εθνοσυνέλευση ; Το περιγράφει ο ίδιος :

Piest Oscar, Common Sense and other political writings, σσ. 4-5, Complete Writings of Th. Paine, AoR, edit. by Foner, 2nd part, p. 515 : «...Αργά, προς το τέλος Δεκεμβρίου εκείνου του έτους, μία κίνηση έγινε και κατέληξε (carried to) να αποκλείσει τους ξένους από τη Συνέλευση. Δεν υπήρχαν παρά μόνον δύο σ' αυτήν, ο Anacharsis Cloots (σημείωση: ο Anacharssis Cloots ήταν ο ηγέτης (αρχηγός) των Γιουνδίνων στη Γαλλία και ο συγγραφέας του πονήματος με τον τίτλο «Ni Marat ni Roland») και εγώ ο ίδιος, ... Αντιλαμβανόμενος, μετά από αυτό, ότι δεν είχα παρά μόνον λίγες μέρες ελευθερίας, εκάθησα κάτω και έφερα σε πέρας την εργασία...και την είχα τελειώσει αυτήν σε λιγότερες από έξι ώρες, στην κατάσταση που έκτοτε εμφανίζεται, και ένας φρουρός ήρθε εκεί, περίπου στις τρεις το πρωί, με διαταγή υπογεγραμμένη από τις δύο Επιτροπές της Public Safety και της Surety-General να με βάλουν σε κράτηση ως «ξένο», και με μετέφεραν στη φυλακή του Luxembourg. Επινόησα ένα τέχνασμα, καθώς μεταφερόμουν εκεί, για να επικοινωνήσω με τον Joel Barlow (σημείωση: ο Joel Barlow ήταν ο συγγραφέας του θαυμάσιου ποιήματος The Columbiad και στενός φίλος του Paine), και έβαλα το χειρόγραφο της δουλειάς στα χέρια του, ως πιο ασφαλές μέρος από του να το είχα εγώ στην κατοχή μου μέσα στη φυλακή,...ο οποίος τους συνόδευσε να εξετάσουν τα χαρτιά μου, και μου συμπεριφέρθηκε όχι μόνον με ευγένεια, αλλά και με σεβασμό. Ο φύλακας της φυλακής Luxembourg, Bennoit,, άνθρωπος με καλή καρδιά, μου έδειξε όλη τη φιλία που αντλούσε από την εξουσία του, όπως επίσης έκανε και όλη η οικογένειά του, ενόσω συνέχιζε να υπηρετεί στη θέση αυτήν. Απομακρύνθηκε από αυτή, ετέθη σε κράτηση και μεταφέρθηκε ενώπιον του δικαστηρίου με μία κακοήθη κατηγορία, αλλά αθώωθηκε. Τρεις εβδομάδες, αφ' ότου είχα βρεθεί στη φυλακή Luxembourg οι Αμερικανοί, οι οποίοι τότε βρίσκονταν στο Παρίσι πήγαν ως ένα Σώμα στη Συνέλευση να με ζητήσουν πίσω ως συμπατριώτη

τους και φίλο, αλλά πήραν την απάντηση από τον Πρόεδρο Vadier, ο οποίος ήταν επίσης Πρόεδρος της Επιτροπής Surety-General και είχε υπογράψει τη διαταγή για την κράτησή μου, ότι είχα γεννηθεί στην Αγγλία. Μετά από αυτό δεν άκουσα τίποτε από κανένα άτομο έξω από τους τοίχους της φυλακής έως την πτώση του Robespierre, στις 9 του Ιουλίου – 27 Ιουλίου του 1794. Περίπου δύο μήνες πριν από αυτό το γεγονός κατελήφθη από πυρετό, που ενώ εξελισσόταν είχε όλα τα συμπτώματα του να αποβεί θανατηφόρος και από τα αποτελέσματα του οποίου δεν έχω ακόμη συνέλθει...»

Και λέει επίσης :

¹Paine Th., Rights of Man, μ. 1, σ. 69-70 : « Η αποτυχία αυτού του σχήματος ανανέωσε το θέμα (ζήτημα) της σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης (States-General), και αυτό έδωσε ώθηση (gave rise) σε μία νέα σειρά πολιτικών. Δεν υπήρχε καμία ... διάταξη (form) για τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης καθ' ολοκληρίαν. Αυτό που απολύτως γινόταν κατανοητό ήταν ...από ό,τι εκείνη την εποχή εκαλείτο ο Κλήρος, η Τάξη των Ευγενών και η Τάξη των Κοινών, αλλά τα ποσοστά τους ή οι αναλογίες τους δεν υπήρξαν πάντοτε τα ίδια. Είχαν συκληθεί (convened) μόνον σε εξαιρετικές περιστάσεις (occasions,περιπτώσεις), η τελευταία εκ των οποίων ήταν το 1614. Τα ποσοστά τους τότε ήταν σε ίσες αναλογίες και ψήφιζαν ...».

Επίσης σημειώνει :

Paine, Rights of Man, μ. 1, σσ. 70 – 71 : « Η Γενική Συνέλευση επρόκειτο να συνεδριάσει στις Βερσαλλίες τον Απρίλιο του 1789, αλλά δεν συγκλήθηκε μέχρι τον Μάιο. They συγκροτήθηκαν (situated themselves) σε τρία διαφορετικά νομοθετικά σώματα, ή μάλλον η Τάξη του Κλήρου και η Τάξη των Αριστοκρατών αποτέλεσαν κάθε μία ξεχωριστό νομοθετικό σώμα (chamber). Η πλειοψηφία της Τάξεως των Αριστοκρατών απαίτησαν αυτό που ονόμαζαν ως πλεονέκτημα, το να ψηφίζουν ως ξεχωριστό Σώμα και το να δίνουν τη συναίνεσή τους ή την άρνησή τους (their negative). Με αυτόν τον τρόπο, και πολλοί από τους Επισκόπους και τον εξαιρετικά οφελημένο (high-beneficed) Κλήρο απαίτησαν το ίδιο πλεονέκτημα σε ό,τι αφορούσε στο μέρος που ήταν υπό τις διαταγές τους (on the part of their Order). Η Τρίτη Τάξη (The Tiers Etat), όπως τότε ονομαζόταν, δεν κατείχαν καμία γνώση τεχνητών εντολών και τεχνητών πλεονεκτημάτων. Άρχισαν να θεωρούν (to consider) την Τάξη των Αριστοκρατών σαν ένα είδος μύκητα που (έβγαινε - τρέφονταν και)

αναπτυσσόταν από τη διαφθορά της κοινωνίας, που δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή (be admitted) ούτε καν σαν παρακλάδι της (even as a branch of it), και από τη διάθεση για διευθέτηση που είχε δείξει η Αριστοκρατία με το να υπερασπιστεί τα Lettres de Cachet, και σε ποικίλες άλλες στιγμές ήταν φανερό ότι κανένα σύνταγμα δεν θα μπορούσε να σχηματιστεί με το να αναγνωριστούν οι άνθρωποι με οποιονδήποτε άλλον χαρακτήρα εκτός από εκείνον των Εθνικών Πολιτών (Ανθρώπων). Μετά από ποικίλες αλλαγές σ' αυτή την Ηγεσία, η Τρίτη Τάξη ή η Τάξη των Κοινών (όπως εκαλούντο τότε) εκήρυξαν εαυτούς (σε μία κίνηση που έγινε γι' αυτόν τον σκοπό από τον Abbe Sieyes) ως «ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ» και ότι οι δύο Τάξεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν παρά σαν αντιπρόσωποι οργανισμών και ότι θα μπορούσαν να έχουν ελεύθερη φωνή, όταν συνεδρίαζαν σε εθνικό χαρακτήρα με τους Εθνικούς Αντιπροσώπους. Αυτή η προσέγγιση εξοβέλισε τον τύπο των Etats Generaux, or States-General και τον επανόρθωσε (erected it into the style) στον τύπο που τώρα φέρει, αυτόν της L' Assemblée Nationale, or National Assembly. ».

Ακόμη λέει :

Paine Th., Rights of Man, σ. 72-74 :« Το σχέδιο ...αποτελούνταν τώρα από δύο πράγματα είτε να μελετήσουν και να ψηφίσουν κατά νομοθετικό σώμα (ή εντολές), ιδιαίτερα σε όλα τα θέματα (ζητήματα), με σεβασμό σε ένα σύνταγμα, διά του οποίου το αριστοκρατικό νομοθετικό σώμα θα παρείχε άρνηση σε κάθε άρθρο του Συντάγματος ή σε περίπτωση που δεν μπορούσαν να πετύχουν αυτόν τον στόχο να ανατρέψουν την Εθνική Συνέλευση τελείως. Για να επηρεάσουν το ένα ή το άλλο αυτά τα ζητήματα άρχισαν να καλλιεργούν φιλία κατά το δεσποτισμό του τέως, στον οποίο είχαν προσπαθήσει να εναντιωθούν, και ο Count D' Artois έγινε αρχηγός τους. Ο βασιλιάς (ο οποίος από τότε διακήρυξε ότι είχε εξαπατηθεί με τα μέτρα τους) διατήρησε (held), σύμφωνα με την παλαιά φόρμα, κάποια δικαιώματα, σύμφωνα με το οποίο συμφώνησε στη συζήτηση και ψηφοφορία κατά κεφαλήν (by head) σε αρκετά ζητήματα, αλλά ήταν συγκρατημένος – διατήρησε επιφυλάξεις ως προς τη συζήτηση και την ψηφοφορία πάνω σε όλα τις ερωτήσεις που αφορούσαν τον σεβασμό ενός συντάγματος εκ μέρους των τριών νομοθετικών σωμάτων (chambers) χωριστά. Η διακήρυξη του βασιλιά έγινε σε αντίθεση (ενάντια) με τη συμβουλή του M. Neckar, ο οποίος

τώρα άρχισε να διακρίνει ότι άρχισε να αποδυναμώνεται στο Δικαστήριο (Court) και ότι ένας άλλος υπουργός άρχισε να βολιδοσκοπείται ...» .

Συνεχίζει την αφήγησή του :

Paine Th., Rights of Man, σ. 74 : «...έναν για το προδιατεθειμένο νέο υπουργείο, ο οποίος ανεκλήθη από την ύπαιθρο γι' αυτόν τον σκοπό. Αλλά κάποιος τρόπος ήταν αναγκαίο να διατηρήσει αυτό το σχέδιο κρυμμένο έως ότου έλθει η στιγμή που θα είναι έτοιμο για εκτέλεση. Αυτή ακριβώς είναι η πολιτική, στην οποία πρέπει να αποδοθεί η διακήρυξη που έγινε από τον Count D' Artois. Δεν θα μπορούσε παρά να συμβεί καθ' ον χρόνο οι αδικημένοι συνέχιζαν να προσφεύγουν στα νομοθετικά τους Σώματα χωριστά από την Εθνική Συνέλευση. Με περισσότερο ζήλο (more jealousy) θα ήταν οπλισμένα έτσι από ό,τι εάν ήταν αναμεμειγμένα με αυτήν, και το σχέδιο ίσως θα το είχαν υποψιαστεί. Αλλά καθώς είχαν λάβει την αιτιάσή τους και τώρα ήθελαν μια αφορμή, για να το εγκαταλείψουν (for quitting it) ήταν απαραίτητο κάποιος να την επινοήσει. Αυτό επετεύχθη αποτελεσματικά από τη διακήρυξη που έγινε από τον Count D' Artois : «Αν δεν ελάμβαναν μέρος στην Εθνική Συνέλευση, η ζωή του βασιλιά θα βρισκόταν σε κίνδυνο», εξ αιτίας της οποίας εγκατέλειψαν τα νομοθετικά τους Σώματα, και αναμείχθηκαν με τη Συνέλευση σε ένα σώμα.

Τα γεγονότα, τα σχετικά με τον Βασιλιά ακολούθησαν ως εξής :

Paine Th., Rights of Man, (RoM), σ. 74 : « ... (Μόλις έγινε αυτή η δήλωση που αφορούσε τον βασιλιά) ο Count D' Artois σκέφθηκε να απαλλάξει τα εξέχοντα μέλη των δύο νομοθετικών σωμάτων από τη δυσχερή κατάσταση στην οποία είχαν περιπέσει, και θα ήταν καλό, αν τίποτε περισσότερο δεν είχε ακολουθήσει, αυτό το συμπέρασμα. Αλλά καθώς τα ίδια τα πράγματα εξηγούνται καλύτερα από τα γεγονότα που τα προκαλούν, αυτή η προφανής ένωση δεν ήταν μόνον κάλυμμα για τους μηχανισμούς που κρυφά προχωρούσαν, και η διακήρυξη η ίδια «τοποθετήθηκε» για να εξηγήσει αυτό το σκοπό. Σε λίγο χρόνο η Εθνική Συνέλευση βρέθηκε περικυκλωμένη από στρατεύματα, και πολλές χιλιάδες έφθαναν καθημερινά. Μπροστά στο γεγονός αυτό (όταν συνέβη αυτό), πολύ ισχυρή διακήρυξη έγινε από την Εθνική Συνέλευση προς τον Βασιλιά, καταδεικνύοντας την απρέπεια του μέτρου και απαιτώντας το λόγο (την αιτία). Ο βασιλιάς, ο οποίος δεν είχε μνηθεί στο μυστικό αυτής της δουλειάς, όπως ο ίδιος δήλωσε εκ των υστέρων

έδωσε ουσιαστικά την απάντηση ότι δεν είχε άλλον στόχο προ οφθαλμών από το να διατηρήσει τη δημόσια ηρεμία (tranquility), η οποία φαινόταν να έχει διαταραχθεί πάρα πολύ (disturbed).

Και συνεχίζει να αφηγείται :

Paine Th., Rights of Man, : « Αλλά σε μερικές μέρες, από αυτήν τη στιγμή, το σχέδιο διαχωρίστηκε μόνο του. Ο M. Neckar και το υπουργείο αντικαταστάθηκαν (απομακρύνθηκαν) και ένα καινούργιο σχηματίστηκε από τους εχθρούς της Επανάστασης, και ο Broglio, με, 25 έως και 30 χιλιάδες ξένα στρατεύματα, έφθασε για να τους υποστηρίξει. Η μάσκα τώρα πετάχτηκε μακριά και τα πράγματα περιήλθαν σε κρίση. Το γεγονός ήταν ότι σε διάστημα τριών ημερών το νέο υπουργείο και οι απαγωγείς θεώρησαν φρόνιμο το να απογειώσουν το έθνος (fly the nation). Κατελήφθη η Βαστίλλη και ο Broglio και τα ξένα στρατεύματά του διασκορπίστηκαν, (dispersed), όπως ήδη έχει αναφερθεί σχετικά στο προηγούμενο μέρος αυτής της εργασίας. Υπάρχουν μερικές περίεργες περιστάσεις στην ιστορία αυτού του βραχύβιου υπουργείου και σ' αυτήν την βραχύβια προσπάθεια για αντι-επανάσταση. Το Παλάτι των Βερσαλλιών, όπου το Court είχε έδρα, δεν απείχε περισσότερο από 400 υάρδες από την Αίθουσα, όπου είχε έδρα η Εθνική Συνέλευση. Τα δύο μέρη ήταν αυτή τη στιγμή σαν τα διαφορετικά Στρατηγεία δύο ανταγωνιστικών στρατευμάτων· ωστόσο, το Δικαστήριο ήταν σαν να είχε απόλυτη άγνοια σχετικά με τις πληροφορίες που είχαν φθάσει από το Παρίσι στην Εθνική Συνέλευση, σαν να είχε συνεδριάσει σε απόσταση εκατό μιλίων. Τότε ο Marquis de la Fayette (ο οποίος όπως έχει ήδη αναφερθεί) είχε επιλεγεί να καταλάβει θέση εξουσίας στην Εθνική Συνέλευση σ' αυτή την ιδιαίτερη περίπτωση, έκανε κατόπιν διαταγής της Συνέλευσης τρεις διαδοχικούς διορισμούς Κοινοβουλευτικών στον Βασιλιά μέχρι την ημέρα και το βράδυ, κατά το οποίο κατελήφθη η Βαστίλλη , για να ενημερώσει και να συσκεφθούν αλλά το Υπουργείο, που δεν γνώριζε τόσο πολλά όσο ότι είχε υποστεί επίθεση απέκλεισε όλη την επικοινωνία και παρηγορούνταν με το να σκέφτονται πόσο επιτήδεια (έξυπνα) πράγματα είχαν επιτύχει, αλλά σε λίγες ώρες οι λογαριασμοί έφταναν τόσο πυκνά και γρήγορα, που αυτοί έπρεπε να ξεκινήσουν από τα έδρανά τους και να τρέχουν. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Εθνική Συνέλευση ούτε καταδίωξε εκείνους τους φυγάδες συνωμοσιολόγους, ούτε καν έκανε παρατήρηση σ'αυτούς, ούτε επεδίωξε να (ανταποδώσει τα

ίσα) εκδικηθεί καθ' οιοδήποτε σχεδιασμό ποτέ. Απασχολημένη με την εγκαθίδρυση συντάγματος που θεμελιωνόταν στα Δίκαια του Ανθρώπου και στην Εξουσία του Λαού, η μοναδική Εξουσία πάνω στην οποία η Κυβέρνηση έχει δικαίωμα να υπάρχει σε κάθε χώρα, η Γενική Συνέλευση δεν αισθάνθηκε κανένα από εκείνα τα ευτελή πάθη, τα οποία διακρίνουν τον χαρακτήρα των ασεβών κυβερνήσεων, που αυτοεγκλωβίζονται στη δική τους εξουσία ή στον παραλογισμό της κληρονομικής διαδοχής. Είναι η ικανότητα του ανθρώπινου μυαλού να γίνεται ό,τι σκέφτεται και να ενεργεί συνδυαστικά (με ενότητα) με το αντικείμενό του... Η συνωμοσία κατ' αυτόν τον τρόπο διαλύεται. Μία από τις πρώτες εργασίες που η Γενική Συνέλευση, αντί για καταδικαστικές διακηρύξεις, όπως είχε γίνει με άλλες κυβερνήσεις, επρόκειτο να δημοσιεύσει μία Διακήρυξη των Δικαίων του Ανθρώπου, ως τη βάση πάνω στην οποία το νέο σύνταγμα επρόκειτο να δομηθεί...».

Λέει επίσης :

Paine Th., Rights of Man, Dent & Sons Ltd. 1958, μ. 1, σ. 78 :

« ...Ο M. Neckar απομακρύνθηκε από τη θέση του τον Μάιο του 1781, και εξ αιτίας του κακού τρόπου διαχείρισης (management) των οικονομικών μετέπειτα, και ιδιαίτερος κατά τη διάρκεια της πολυδάπανης διοίκησης του M. Calonne, τα έσοδα (κέρδη) της Γαλλίας, τα οποία ήταν σχεδόν είκοσι τέσσερα εκατομμύρια στερλίνες το χρόνο, είχαν γίνει άνισα προς τις δαπάνες, όχι επειδή τα έσοδα είχαν μειωθεί (had decreased), αλλά επειδή οι δαπάνες είχαν αυξηθεί, και αυτό ήταν συνθήκη κατά την οποία το έθνος πήρε και διατήρησε για να φέρει σε πέρας (να προχωρήσει) την Επανάσταση... Ο Αγγλος Υπουργός, ο κ. Πιπ, έχει συχνά κάνει υπαινιγμούς στην πολιτεία για το καθεστώς των οικονομικών της Γαλλίας σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του, χωρίς να κατανοεί το θέμα... Αν οι Γαλλικές Βουλές είχαν υπάρξει αρκετά έτοιμες να ψηφίσουν διατάγματα για νέους φόρους αφού η Αγγλική Βουλή πρόκειται να τους εγγυηθεί (is to grant them), δεν θα είχε υπάρξει ατασθαλία στα οικονομικά ΟΥΤΕ ΑΚΟΜΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ, αλλά αυτό θα εξηγηθεί καλύτερα καθώς εγώ προχωρώ...».

Η αφήγηση του Paine προχωρεί :

Paine Th., Rights of Man, σ.σ. 80-81: «...Καθόλου περισσότερα πρακτικά δεν υπήρχαν πάνω σε αυτό το γεγονός, αλλά ο M. Calonne γρήγορα, μετά από αυτό, απελύθη από τον Βασιλιά και απεστάλη (and sent off to England)

στην Αγγλία.. Σε μια δημόσια συζήτηση πάνω σε αυτά τα θέματα ο M. de La Fayette είπε ότι το να αυξηθούν τα έσοδα μέσω φόρων θα ήταν δυνατόν να γίνει από μία Εθνική Συνέλευση εκλεγμένη ελεύθερα από τον λαό και ενεργούσα ως Αντιπρόσωποί του. Εννοείς, είπε ο Count D' Artois, « Η Γενική Συνέλευση του Κράτους (“ The States General...”) ; Ο M. de La Fayette απάντησε ότι εννοούσε ακριβώς αυτό...». « Θα υπογράψεις, είπε ο Count D' Artois, αυτό που λες, για να δοθεί στον Βασιλιά ;» Ο άλλος απάντησε ότι όχι μόνον θα έκανε αυτό, αλλά και ότι θα πήγαινε ακόμη πιο πέρα και είπε ότι the αποτελεσματικός τρόπος για τον βασιλιά θα ήταν να συμφωνήσει στη θεσμοθέτηση ενός Συντάγματος...». Και, στην εξέλιξη του θεσμού δόθηκε δικαίωμα ψήφου κατ' άτομο.

Λέει ακόμη :

Paine, Th. Rights of Man, μ. 1, σ. 86 : «...Ο αριθμός της Τάξεως των Κοινών θα εξισωνόταν με τις άλλες δύο, και όλοι θα κάθονταν σε μία αίθουσα (House) και θα ψήφιζαν ως ένα (ενιαίο) Σώμα...600 ψήφοι για την Τάξη των Κοινών, 300 ψήφοι για την Τάξη του Κλήρου, 300 ψήφοι για την Τάξη των Αριστοκρατών...».

Στην εξέλιξη του θεσμού δόθηκε δικαίωμα ψήφου κατ' άτομο, αρχικά στους άνδρες και στη συνέχεια στις γυναίκες, οι οποίες διεκδίκησαν δικαίωμα στην ισότητα των φύλων, την οποία υποστήριξε με επιτυχία ο Paine.

Ο Paine Th., στο Rights of Man, Dent & Sons Ltd. 1958, αναφέρει ότι :
« ...Η Πολωνία, μία εκλεγμένη Βασιλεία...», γεγονός που σηματοδοτεί την εξέλιξη του μοναρχικού Θεσμού και το σημείο στο οποίο είχε φθάσει αυτή.

Και επίσης υπάρχει μαρτυρία από το Κογκρέσσο για έγγραφο που αφορά τον Βασιλιά Αγγλίας Γεωργίου Γ'.

Αναφέρει επίσης ο Paine Th. : «...Ο Herault Sechelles, μία γνωριμία του κ. Jefferson και ένας καλός πατριώτης ήταν ο αντικαταστάτης μου ως μέλους της Επιτροπής του Συντάγματος. Αυτό σημαίνει ότι αυτός επρόκειτο να πάρει τη θέση μου, αν δεν είχα αποδεχθεί ή είχα παραιτηθεί, επειδή ήταν ο επόμενος σε αριθμό ψήφων από εμένα. Φυλακίστηκε στη φυλακή Luxemburg μαζί με εμένα, μεταφέρθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου και στην γκιλοτίνα, και εμένα, τον προϊστάμενό του, με άφησαν. Δεν υπήρχαν παρά μόνον δύο ξένοι στη Συνέλευση, ο Anacharsis Cloots και εγώ ο ίδιος. Εμείς και οι δύο τεθήκαμε εκτός Συνέλευσης με την ίδια ψήφο, συλληφθήκαμε με το ίδιο διάταγμα και

μεταφερθήκαμε στη φυλακή μαζί την ίδια νύχτα. Αυτός οδηγήθηκε στην γκιλοτίνα, και εμένα πάλι με άφησαν. Ο Joel Barlow ήταν μαζί μας, όταν πήγαμε στη φυλακή...».

Τελειώνοντας, αναφέρουμε το αποκαλυπτικό γράμμα του Jefferson προς τον Κοραή :

" Μοντισέλλο στην Βιρτζίνια, 31 Οκτωβρίου 23.

Αγαπητέ κύριε·

Η επιστολή, που έστειλε η χάρης σας στις 10 Ιουλίου, ελήφθη προσφάτως. Ενθυμούμαι με ευχαρίστηση την μικρής διάρκειας ευκαιρία της γνωριμίας που μου έδωσες στο Παρίσι, μέσω της φιλοτιμίας του κ. Paradise, και τις ωραίες εκδόσεις των κλασικών συγγραφέων της Ελλάδος που τις οποίες μου είχες αναγγείλει από καιρό σε καιρό. Τίποτε δεν μου επέτρεψε να αγαπήσω αυτή την ανάμνηση, όπως εκείνες τις εκδόσεις των Ηθικών του Αριστοτέλους και των Στρατηγικών του Ονησάνδρου (Onesander), με τις οποίες με έχεις τώρα εσύ τιμήσει και για τις οποίες σε παρακαλώ να δεχθής τις ευχαριστίες μου. Έχω ιδεί μόνον τους Βίους του Πλουτάρχου. Έχω διαβάσει αυτούς και ωφελήθηκα πάρα πολύ από τα πολύτιμα Σχόλιά σου, με τη βοήθεια λίγων λέξεων από ένα σύγχρονο ελληνικό λεξικό. Θα μπορούσα να πιστέψω ότι θα με είχε ενδυναμώσει το να διαβάσω τις πατριωτικές προσφωνήσεις στους συμπατριώτες σου...

Έχω τοιουτοτρόπως, αγαπητέ κύριε σύμφωνα με το αίτημά σου, στείλει σ' εσένα λίγες σκέψεις πάνω στο θέμα της εθνικής Κυβέρνησης που είναι το αποτέλεσμα των παρατηρήσεων και σκέψεων ενός ογδοηκοντούτη, ο οποίος έχει περάσει πενήντα χρόνια δοκιμασίας και ταλαιπωρίας στις διάφορες βαθμίδες στην υπηρεσία της πατρίδας του. Δεν είναι παρά σχεδιαγράμματα, τα οποία εσύ θα συμπληρώσης κατάλληλα και θα προσαρμόσης στα ήθη και τις περιστάσεις των συμπατριωτών σου. Εάν τους εμπνεύσουν μία απλή ιδέα, η οποία ίσως τους είναι χρήσιμη, θα το θεωρήσω καλό οφειλόμενο στην τέχνη του Ομήρου σας ή του Δημοσθένη σας και τη θαυμάσια ακτινοβολία των θρύλων και των ηρώων, των οποίων το αίμα ακόμη ρέει στις φλέβες σας και των οποίων οι αξίες ακόμη παραμένουν, σαν βαρύ φορτίο στους ώμους των ζώντων και των μεταγενέστερων. Ενώ προσφέρουμε στους ουρανοίς τις πιο θερμές δεήσεις για την αποκατάσταση των συμπατριωτών σας στην ελευθερία και την επιστήμη των προγόνων τους, επιτρέψτε εμέ να σας

διαβεβαιώσω για τα εγκάρδια αισθήματα και για τον υψηλό σεβασμό που φέρω και εγκάρδια προσφέρω προς εσάς προσωπικά.

Κ. Κοραή (M. Coray...)

Th. Jefferson "

Καταγράφουμε τον λόγο που εκφωνήθηκε στο House of Representatives των Ηνωμένων Πολιτειών, στις 19 Ιανουαρίου του 1824, από τον Daniel Webster¹, ο οποίος αφορά στην οραματιζόμενη από τον Ρήγα «Ελληνική Δημοκρατία», την αναγεννώμενη Ελλάδα .

"... Η πρόοδος των γεγονότων, ωστόσο, το 1822 και το 1823, ήταν τέτοια, ούτως ώστε να δώσει την εντύπωση ότι, η επανάσταση στην Ελλάδα έχει ουσιαστική θεμελίωση στη φύση των γεγονότων, στο δημιουργικό πνεύμα εκείνης της χώρας και στις αντιλήψεις που επικρατούσαν στην κοινή γνώμη από τη μία μέχρι την άλλη άκρη της Χριστιανοσύνης...

...Στη σύγκληση του Κογκρέσσου, τον Δεκέμβριο του 1823, ο Πρόεδρος Monroe συμπύκνωσε την επανάσταση στην Ελλάδα θέμα σε μία παραγράφο στο ετήσιο μήνυμά του, και στις 8 Δεκεμβρίου ο κος Webster προώθησε την ακόλουθη πρόταση στη Βουλή των Αντιπροσώπων (House of Representatives).

" Ψήφισμα : Εκείνη η πρόβλεψη πρέπει να γίνει, σύμφωνα με τον νόμο, για τις δαπάνες που προκύπτουν σχετικά από τον διορισμό του Πράκτορα ή Απεσταλμένου στην Ελλάδα, οποτεδήποτε ο Πρόεδρος το θεωρήσει σκόπιμο να κάνει τέτοιο διορισμό. " Αυτές, πιστεύεται, είναι οι πρώτες επίσημες θέσεις, ευνοϊκές για την ανεξαρτησία της Ελλάδος, οι οποίες εκφράστηκαν με δισταγμό από κάποια από τις κυβερνήσεις της Χριστιανοσύνης και χωρίς αμφιβολία συνέβαλαν αποφασιστικά στη διέγερση εκείνου του συναισθήματος, από τη μία μέχρι την άλλη άκρη του πολιτισμένου κόσμου, που το οποίο παρεμπιπτόντως οδήγησε στη ναυμαχία του Ναυαρίνου και την απελευθέρωση μέρους της Ελλάδος από τον τουρκικό ζυγό (yoke).

Αφού το House of Representatives είχε, στις 19 Ιανουαρίου, προτείνει εαυτό στην επιτροπή του συνόλου και είχε ληφθή υπ' όψιν αυτή η πρόταση , ο κος Webster μίλησε με το ακόλουθο αποτέλεσμα.

" Φοβούμαι, κ. Πρόεδρε της Έδρας, ότι όσον αφορά στη δική μου συνεισφορά σε αυτήν τη συζήτηση ,... Ευκαιρία, που επιζητεί την προσοχή σε θέμα τόσο

---

¹ Dangerfield George, *The Era of good feelings*, Ivan R. Dee, Chicago, 1989, σσ. 100, 170, 190 κ. εξ.

καίριο, τόσο συνδεδεμένο με εωραίες αναμνήσεις, όπως η Ελλάδα, είναι δυνατόν φυσικά να διεγείρη κάτι ζωηρό και ένθουσιαστικό (παλμό και ένθουσιασμό)... Σε βαριά πολιτική συζήτηση ... Θα έπρεπε πραγματικά να ζούμε πέρα από τον πολιτισμένο κόσμο, να μη γνωρίζουμε την κυριαρχία του νόμου και τα όρια της γνώσης, και πιο ειδικά, να απομακρυνθούμε τους εαυτούς μας από αυτό το μέρος και τις εικόνες και τα αντικείμενα που εδώ μας περιβάλλουν, εάν στερούσαμε εαυτούς εξ ολοκλήρου από την επίδραση όλων εκείνων των αναμνήσεων που η Αρχαία Ελλάδα έχει χαρίσει για το θαυμασμό και το όφελος της ανθρωπότητας.

Αυτός ο ελεύθερος τύπος κυβέρνησης (δημοκρατία), αυτή η δημοφιλής συνελευση (αγορά), αυτό το κοινό συμβούλιο (η εκκλησία του δήμου), που πραγματοποιείται για το κοινό καλό, όλων αυτών από πού έχουμε εμπνευσθεί τα πρότυπα ; Αυτή η πρακτική της ελεύθερης ρητορείας (ισηγορία) και της δημόσιας συζήτησης (δημηγορίας), αυτός ο αγώνας μυαλού (ρητορικοί αγώνες) με μυαλό και αυτή η δημοφιλής ευγλωττία , η οποία, εάν υπήρχε τώρα εδώ, σε ζήτημα ωσάν αυτό, θα μετακινούσε τις πέτρες του Καπιτωλίου, σε ποιά γλώσσα όλα αυτά αρχικά εκφράσθηκαν; Ακόμη και το αρχαιοπρεπές κτήριο, στο οποίο εμείς συνεδριάζουμε, αυτοί οι αναλογικοί κίονες, αυτή η διακοσμημένη αρχιτεκτονική, όλα μας υπενθυμίζουν ότι η Ελλάδα υπήρξε, και ότι εμείς, όπως η υπόλοιπη ανθρωπότητα είμαστε βαθιά οφειλέτες της...". ...Θέλω να επωφεληθώ από τη ευκαιρία του αγώνα του σπουδαίου και ευγενικού λαού, για την Ελευθερία και τη Χριστιανοσύνη, να επιστήσω την προσοχή του House (Βουλή των Αντιπροσώπων) στις περιστάσεις, κάτω από τις οποίες διεξάγεται αυτός ο αγώνας, και στις αρχές, οι οποίες φαίνεται να έχουν καθοδηγήσει την πορεία των μεγάλων πολιτειών (κρατών) της Ευρώπης εν ονόματι αυτού ... Ο,τι έχω να πω για την Ελλάδα, ως εκ τούτου, αφορά στη σύγχρονη όχι την αρχαία, τους ζωντανούς και όχι τους νεκρούς...".

Τα ως άνω κύρια γεγονότα, τα οποία αφηγήθηκε ο Th. Paine στο έργο του Rights of Man, εγνώριζε λόγω της φυσικής του παρουσίας εκεί και λόγω της εξαιρετικής φιλίας του με όλους σχεδόν τους πρωταγωνιστές που δημιούργησαν το Έπος της Βαστίλλης.

Αθήνα, Μάιος 2021

